

VLAAMSE ACADEMIE VOOR TAAL- EN LETTERKUNDE, KONINKLIJKE, opgericht bij Koninklijk Besluit van 8 juli 1886, was het eerste officiële lichaam, dat in België de belangen van de Nederlandse taal en letterkunde zou behartigen. Ze publiceert Verslagen en Mededelingen, Jaarboeken, bekroonde werken en andere wetenschappelijke bijdragen. Sinds 18 mei 1892 zetelt de Academie in het Dammansteen, het oude huis van de heren van Oombergen, Koningsstraat 18 te Gent. Sedert 1972 (Koninklijk Besluit van 20 april) is de naam Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

1. EEN HALVE EEUW VOORGESCHIEDENIS. Op het ogenblik van haar oprichting werd er van Vlaamse zijde al vijftig jaren lang geijverd voor een academie; zo schreef Jan David in het Voorberigt der tweede Uytgave van zijn Nederduytsche Spraek-kunst (1834), dat hij de oprichting van een letterkundig genootschap wenste, dat door het staatsbestuur zou worden georganiseerd „ter beschaving en voltooying onzer schoone moedertael”. J.F. Willems en J.B. David trachtten door persoonlijke tussenkomst bij minister de Theux eind 1835 en begin 1836 de oprichting van een dergelijk genootschap of academie te verkrijgen, vooral om in Zuid-Nederland tot eenvormigheid in de spelling te komen. Dit leidde tot de oprichting van de Maetschappy ter bevordering van de Nederduytsche Tael en Letterkunde in 1836 te Brussel, met vertakkingen in verschillende Vlaamse steden. Ze werd financieel gesteund door de regering en wierp zich op als officieuze academie. Namens deze vereniging gaf J.F. Willems van 1836 tot aan zijn dood in 1846 het Belgisch Museum uit. In het kader van deze maatschappij begonnen Willems en David met hun spellinghervorming. Op initiatief van de Theux brachten ze eind 1838, begin 1839 het plan voor een Vlaamse Academie opnieuw ter

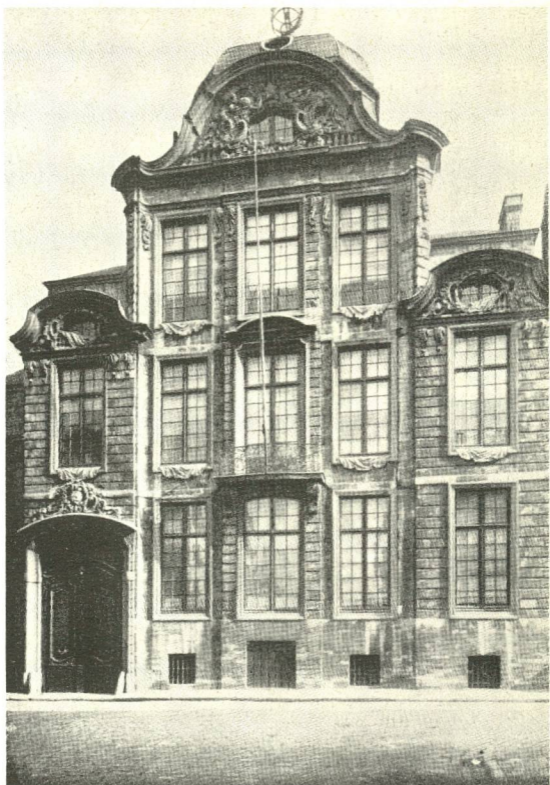
sprake om hun spellinghervorming met meer gezag te kunnen doorzetten en de belangen der Nederlandse taal op ruimer terrein te behartigen. In het ontwerp van reglement voor een academie, dat in 1838 namens Willems en David aan de Theux werd aangeboden, lezen we bijvoorbeeld in artikel 4 dat tot de werkzaamheden der leden zouden behoren: het vaststellen van de regels der spraak-kunst, het opmaken van een woordenboek der „Nederduytsche” taal en de uitgave van boeken voor onderwijs en opvoeding. Het plan is niet doorgegaan, omdat de Theux zwichtte voor binnenlandse tegenstand. Bovendien viel zijn regering enkele maanden later.

Toen de onderhandelingen met de regering-de Theux mislukten, werden tegelijk te Gent, te Leuven en te Antwerpen plannen gemaakt om de V.B. door een beroep op de openbare mening op het politieke terrein te brengen. De eerste stap daartoe was het groot Vlaams petitionnement dat op initiatief van F.A. Snellaert in 1840 aan de Kamer werd aangeboden en dat de opsomming van de voornaamste Vlaamse grieven bevatte. Naast maatregelen ten voordele van het Nederlands in de administratie, het gerecht en aan de universiteiten, wordt in de Gentse en de Leuvense versie de oprichting gevraagd van een „Vlaemsche” academie of van een „Vlaemsche” afdeling bij de Brusselse Académie Royale tot aanmoediging van de „Nederduytsche” letterkunde. In de Antwerpse tekst was de eis voor een Academie niet opgenomen. De Antwerpse flaminganten waren bang dat Willems' opvattingen daarin al te zeer zouden doorwegen. Het petitionnement had geen wetgevende of ministeriële initiatieven tot gevolg, maar hiermee was het streven ingezet naar een grotere gelijkberechtiging van het Nederlands in België. Rogier zou in 1841 het plan hebben gekoesterd om een Vlaamse Academie op te richten, maar dit is om onbekende redenen niet doorgegaan.

Bij gebrek aan een academie hebben Willems en David de spellingeenheid door middel van een consensus bewerkt. Deze werd al gedeeltelijk verkregen op het Taelcongres van 23 oktober 1841 te Gent en bevestigd op 11 februari 1844 te Brussel, toen driehonderd schrijvers, onderwijzers en afgevaardigden van maatschappijen zich ertoe verbonden de nieuwe spelling te gebruiken.

Volgens de opvatting van David moest een academie bovendien de letterkunde stimuleren en in goede banen houden. Daarom wilde het Leuvense studentengenootschap Met Tijd en Vlijt de kwestie der academie als belangrijkste punt plaatsen op het programma van de bijeenkomst van 11 februari 1844 te Brussel. Maar de Antwerpse schrijvers wilden toen, evenmin als in 1840, horen van een academie die hun artistieke richtlijnen zou geven. In plaats daarvan werd besloten een federatie te vormen van Vlaamse letterkundige maatschappijen onder de naam Vlaemsch Taelverbond, om de nationale letterkunde door samenwerking te bevorderen. Deze federatie werd pas in 1848 werkelijkheid als Nederduitsch Taelverbond.

Bij de reorganisatie van de Académie Royale, bij Koninklijk Besluit van 1 december 1845, werden door minister Van de Weyer ook een aantal maatregelen genomen om het aandeel der Vlaamse en der Franstalige literatoren in deze instelling te vergroten. Zo werd o.m. de Klasse der Letteren

Het gebouw van de Academie te Gent.

gesplitst in een afdeling voor morele en politieke wetenschappen en één voor geschiedenis en letteren. De bedoeling was in deze laatste een aantal plaatsen te behouden voor Vlaamse en Franstalige letterkundigen. Van de Weyer motiveerde de opening van literatoren die in het Nederlands hadden gepubliceerd, door erop te wijzen dat de bloei der Vlaamse letterkunde gedurende de laatste vijftien jaar dit wenselijk maakte.

Belangrijk was dat in het kader van deze hervormingen aan de Académie Royale een aantal nieuwe taken werden toevertrouwd, waartoe bestendige commissies werden opgericht. Aldus kwamen onder meer tot stand een Commission permanente chargée de la publication d'une collection des grands écrivains du pays en een Commission permanente chargé de la publication des anciens monuments de la littérature flamande, die beide een reeks middeleeuwse letterkundige en historische tekstuitgaven op touw zetten. De laatste Commission werd ingericht op 10 januari 1848, maar het zou tot het jaar 1854 duren eer ze over behoorlijke kredieten kon beschikken. Dank zij de eruditie van J.H. Bormans en David en de energie van F.A. Snellaert heeft ze verdienstelijk werk geleverd door een begin te maken met de uitgave van Maerlants werken. Na het overlijden van Bormans en David verminderde de activiteit der commissie ernstig om na de dood van Snellaert volledig weg te kwijnen. Immers, na het verdwijnen van deze eerste generatie filologen beschikte Vlaanderen niet over jonge krachten, terwijl in Nederland door M. de Vries en W. Jonckbloet de Nederlandse filologie werd vernieuwd en een school van middelneerlandici werd gevormd.

Na het petitionnement van 1840 werd de kwestie

der Vlaamse Academie een regelmatig weerkerend punt in de reeksen verzoekschriften die van 1840 tot '57 naar het parlement werden gestuurd. Dezelfde eis vinden we terug in het uitvoerig en goed gedocumenteerd verslag der Grievencommissie, die op 27 juni 1856 door P. de Decker was ingesteld. De opstellers hiervan oordeelden dat de academies samen met de universiteiten de weerspiegeling moesten zijn van de stand der wetenschappen, letteren en kunsten van de natie. De Commissie stelde de - gezien de toenmalige taalverhoudingen - verregaande eis „... Dat er bij de thans bestaende koninklijke akademie eene nederduitsche afdeeling zal worden gevoegd, die in alles dezelfde regten genieten zal als de andere klassen, en wier werkzaamheden gelijk zullen zijn aen degene, waer de klas van wijsbegeerte en letteren zich aen toewijdt”. Daarbij vroeg de Commissie dat voortaan de prijsvragen der Académie Royale de Médecine ook in het Nederlands beantwoord mochten worden. In het tegenverslag, dat Rogier in 1859 liet opstellen, werd deze eis van een Vlaamse Academie als ongegrond afgewezen. Volgens Rogier zetelden er sinds de reorganisatie in de Académie Royale immers meer personen uit Vlaamse provincies en uit Brussel dan uit de Waalse gewesten. Wel werd door Rogier in 1859 in de afdeling Kunsten en Letteren van Binnenlandse Zaken een Vlaamsch Bureau opgericht, dat de belangen behartigde der Vlaamse letterkunde, o.a. de toekenning van prijzen, premies en subsidies.

Maar de onmacht der Vlamingen in de Académie Royale bleef een reden tot ontevredenheid in Vlaamse kringen. In een uitvoerige lezing voor de Gentse maatschappij De Taal is gansch het Volk bood Julius Vuylsteke in 1866 een overzicht van de situatie. Hij gaf toe dat het onmogelijk was een volledig Vlaams academiewezen op te zetten, zolang er geen hoger onderwijs in het Nederlands bestond. Hij meende daarom dat de eis der Grievencommissie voorbarig was en pleitte voor de oprichting van twee afzonderlijke academies: één voor Nederlandse en één voor Franse taal- en letterkunde, omdat in de toenmalige stuctuur van de Académie Royale zowel de Nederlandse als de Franse taal- en letterkunde niet voldoende aan hun trekken kwamen.

Ondertussen groeide in het kader van de Nederlandsche Taal- en Letterkundige Congressen de gedachte aan een academie die het hele Nederlandse taalgebied zou omvatten. Al in 1849, onmiddellijk na het eerste congres, stelde J.A. Alberdingk Thijm aan Snellaert voor een Nederlandsch Letterkundig Instituut op te richten met „... de hoofdburelen te Amsterdam en te Gent”. Gelijksortige ideeën werden naar voren gebracht op de congressen te 's-Hertogenbosch in 1860 en te Rotterdam in 1865. Te Leuven stelden de priesters-filologen J.F. Hendrickx en Th. Roucourt in 1869 een Noord-Zuid-academie voor naar Frans model, als praktisch middel om tot een grotere eenheid van spelling te komen en om aan betwistbare taalkwesties een behoorlijke oplossing te geven. De academie zou twintig Noord- en twintig Zuidnederlandse leden tellen en de verschillende steden en gewesten zouden er zoveel mogelijk in vertegenwoordigd zijn. Ze zou geen staatsinstelling worden maar: „... Hare samenstelling en haar

gezag zouden, door het Congres, als van het volk zelf uitgaan”.

Uit dit voorstel ontstond de Zuidnederlandsche Maaatschappij van Taalkunde, die nu nog bestaat onder de naam Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis (z. aldaar). De Vlaamse leden der Vlaams-Nederlandse commissie, aan wie het onderzoek van het voorstel Hendrickx-Roucourt was toevertrouwd, gingen immers op 6 februari 1870 te Mechelen over tot de oprichting van de Zuidnederlandsche. Zoals haar naam laat vermoeden, wierp de Zuidnederlandsche zich op als een gezaghebbend taalkundig lichaam door uitspraken te doen over betwiste grammaticale punten. Verder bevorderde ze de studie van de taalverschijnselen die als typisch Zuidnederlands golden.

Zo stelde ze een onderzoek in naar het geslacht der substantieven in Zuid-Nederland en bevorderde ze door prijsvragen het samenstellen van idioticons. Tekenend voor het perspectief waarin de Maatschappij werkte, is dat ze als principe aanvaardde dat men geen beslissing zou treffen over taalkundige problemen zonder eerst hierover met de redactie van het Woordenboek der Nederlandsche Taal overleg te hebben gepleegd. Even kenmerkend voor de positie der Zuidnederlandsche is de weigering van G. Gezelle en L. de Bo om lid te worden. Zij waren er immers van overtuigd, dat de rechten van de Westvlamingen miskend zouden worden. Van Westvlaamse zijde ging men in 1874 over tot oprichting van de St.-Luitgaerdegilde, die zich de veredeling der taal tot doel stelde volgens de principes die Gezelle in zijn Dichtoefeningen geformuleerd en De Bo in zijn Westvlaamsch Idioticon in praktijk gebracht had.

Volgens mededelingen van tijdgenoten, die niet nader kunnen worden gecontroleerd, dacht minister G. Rolin-Jaequemyns erover, tijdens de regering van Frère-Orban (1878-'84), een algemeen Nederlandse of een Vlaamse Academie op te richten. Maar A. Beernaert, die in november 1884 hoofd van de katholieke regering werd, nam de zaak der Vlaamse Academie opnieuw ter hand. Zijn eerste plan stond in het teken van de wensen die op de Nederlandsche Taal- en Letterkundige Congressen waren geuit. Het wilde deze Congressen een meer officieel en regelmatig karakter verlenen. Vermoedelijk heeft D. Delcroix hierbij invloed uitgeoefend. Van 1859 tot '87 was hij hoofd van het Vlaamsch Bureau. Uit verscheidene van zijn initiatieven blijkt een algemeen Nederlandse bezorgheid. Op zijn aandringen werd door minister Vandenpeereboom de Commissie ingesteld die in 1864 de spelling-De Vries en Te Winkel officieel maakte. Delcroix trad actief op om subsidies voor het Woordenboek der Nederlandsche Taal te verkrijgen. Van 1860 tot '87, behalve voor de periode 1878-'84, vertegenwoordigde hij de regering bij de Nederlandsche Taal- en Letterkundige Congressen. Een van zijn voornaamste doelen was de verwezenlijking van een academie. Tijdens de onderhandelingen met Nederland werd hij als propagandist en observator uitgezonden. Het Internationaal Instituut voor Nederlandsche Letteren zou bestaan uit twee klassen van 20 leden elk, met zetels te Gent en te Leiden. Het zou zich bekommeren om filologische en letterkundige problemen. Een jaarlijkse vergadering der twee klassen, om de

beurt in België en Nederland en maximaal drie dagen, was voorzien. De Nederlandse regering volgde het advies van de Klasse der Letteren van de Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, die de voorkeur gaf aan een beperkt overlegorgaan. Van Belgische zijde ging men dan over tot de oprichting van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde.

2. VAN DE OPRICHTING (1886) TOT HEDEN.

Bij haar oprichting in 1886 telde de Academie 25 gewone leden, van wie er 5 gekozen mochten worden uit Nederlanders die in België resideerden. Daarbij 10 corresponderende leden en een onbeperkt aantal binnen- en buitenlandse ereleden. Bij Koninklijk Besluit van 14 juli 1930 werd het aantal gebracht op 30 gewone leden. In 1938 werd de titel „corresponderend lid” afgeschaft. Het bestuur der Academie bestaat uit een voorzitter en ondervoorzitter, die jaarlijks worden gekozen, en een vaste secretaris (Fr. de Potter, 1886-1904; Edw. Gailliard, 1904-'22; dr. L. Goemans, 1923-'55; dr. C. de Baere, 1955-'60 en M. Gilliams, 1960-).

De eerste 18 leden, die bij Koninklijk Besluit van 8 juli 1886 genoemd werden, waren : J. van Beers, H. Claeys, D. Delcroix, E. Gailliard, P. Génard, G. Gezelle, F. vander Haeghen, E. Hiel, L. de Hondt, J.-A. de Laet, J. Nolet de Brauwere van Steeland, N. de Pauw, F. de Potter, L. Roersch, M. Rooses, A. Snieders, E. Stroobant, P. Willems. Voor de 8 overblijvende zetels - L. de Hondt had zijn benoeming niet aanvaard - werden op 27 oktober 1886 gekozen : P.-P. Alberdingk Thijm, S. Daems, J. van Droogenbroeck, C.-J. Hansen, L. Mathot, J. Obrie en D. Sleenckx. Naar aanleiding van deze eerste benoemingen en deze aanvullende ledenkeuze ontstonden er wrijvingen tussen katholieken en liberalen en tussen de Vlaamsgezinde liberalen onderling. Omdat zij van oordeel waren dat hun politieke gezindheid ondervertegenwoordigd was, namen Max Rooses, Jan van Beers en Domien Sleenckx ontslag. Ze werden opgevolg door K. Stallaert, A. de Vos en Th. Coopman.

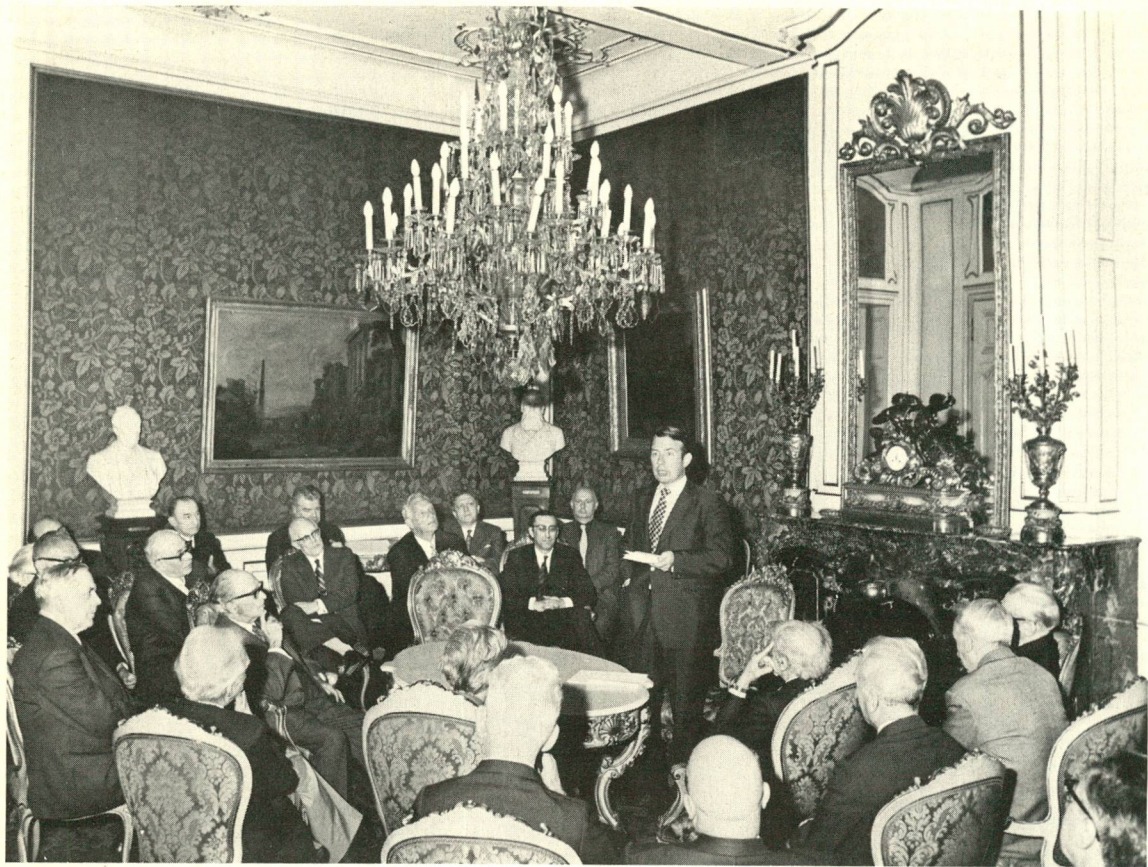
Deze moeilijkheden hadden tot gevolg dat de meerderheid van het Vlaamse liberalisme en van het liberalisme in zijn geheel zich tegenover de Academie opstelde. Dit gebeurde aanvankelijk in het Taalverbond, een vereniging die zich gedurende enkele jaren opwierp als een vrije academie. Het Gentse liberale weekblad Het Volksbelang zou de tolk van deze oppositie blijven. Belangrijk was dat er aldus aanvankelijk een kloof ontstond tussen de Academie en de Gentse universitaire wereld, waar de invloed der liberalen aanzienlijk was. In het bijzonder tussen de Academie en de Hogere Normaalschool, die in 1890 bij de reorganisatie van het universitair onderwijs, als afdeling Germaanse Filologie in de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte opgenomen werd. Daar doceerden P. Fredericq en J. Vercoullie. Vooral deze laatste vormde een aantal leerlingen die als professoren in de neerlandistiek aan de vier Belgische universiteiten grote invloed zouden uitoefenen : W. de Vreese te Gent, L. Scharpé te Leuven, J. Mansion en R. Verdeyen te Luik en G. Duflou te Brussel. De Academie kreeg wel de medewerking van een aantal liberale Vlamingen, die in dit geval hun Vlaamsgezindheid lieten primeren op de partijtucht. Sommigen onder hen, als Th. Coopman, W. de Vreese en J. Mac Leod, zouden zelfs het

belangrijkste aandeel in de activiteit van het genootschap voor hun rekening nemen. Een grote aanmoediging voor de Academie betekende ook het feit dat M. de Vries in 1887 het buitenlands erelidmaatschap aanvaardde.

De ledenbezetting der Academie vertoont bij haar oprichting een gevarieerd karakter. Enkelen stonden op internationaal niveau. Zo b.v. P. Willems, classicus en hoogleraar te Leuven en de bibliothecaris der Gentse Universiteit F. vander Haeghen. Behalve een paar archivariissen, wordt de rest van de zetels ingenomen door leden die bij hun beroepsbezigheden de letterkunde beoefenden of zich door zelfstudie in de Nederlandse taalkunde of in de geschiedenis hadden bekwaamd. Dit kon ook moeilijk anders. Pas door de wet van 1890, die het universitair onderwijs reorganiseerde, werd de mogelijkheid geschapen een doctoraat te behalen in de Germaanse en in de Romaanse filologie naar het voorbeeld van Frankrijk en Duitsland. Het is de verdienste van De Vreese de brug te hebben geslagen tussen de Academie en de universitair gevormde germanisten van de Gentse school. Naarmate de gevolgen van de hervorming van het universitair onderwijs zich lieten gevoelen, zouden ook meer en meer universitair geschoolden in de Academie zetelen.

Het gevarieerd karakter der ledenbezetting en de situatie van het Nederlands in de Belgische staat verklaren, waarom de Academie, naast de beoefening der taalwetenschap en haar bemoeiingen met de literatuur, ook op meer algemene wijze de emancipatie van de Nederlandse taal en van het Vlaamse geestesleven heeft willen bevorderen. In dat perspectief moet ook gezien worden : haar voortdurende zorg om haar werkterrein uit te breiden en het feit dat ze steun verleende aan de politieke actie voor taalwetten. De actie voor de emancipatie van het Nederlands en van het Vlaamse geestesleven werd vooral gevoerd door Th. Coopman en F. de Potter. Voor F. de Potter betekende dit vooral : op bio- en bibliografisch gebied de leemten aanvullen van de officiële Franstalige publikaties en van die der Académie Royale. Voor Coopman : praktische taalzorg, vernederlandsing van het openbaar leven in het kader der taalwetten, het stimuleren van de letterkunde, het onderwijs en daarbij de studie van de V.B. Dit verklaart waarom aan de Bestendige Commissie voor Middelnederlandse Letteren op 15 mei 1889 twee nieuwe commissies werden toegevoegd, nl. de Commissie voor Geschiedenis, Bio- en Bibliografie en de Commissie voor Nieuwere Taal en Letteren, waarvan Th. Coopman de secretaris en de bezieler was. Op 1 augustus 1900 werd daarbij nog de Commissie voor Onderwijs in en door het Nederlands ingericht. Deze vier commissies bestaan heden nog onder de benaming Vaste Commissie voor Middelnederlandse Taal- en Letterkunde, voor Moderne Letteren, voor Cultuurgeschiedenis en voor Onderwijs en Nederlandse Lexicografie.

In haar streven om te bewijzen dat het Nederlands als volwaardige cultuurtaal naast het Frans kon staan, legde de Academie in haar aanvangsperiode, onder de invloed van Th. Coopman en van de Commissie voor Nieuwere Taal en Letteren, vooral de nadruk op de eenheid van de Nederlandse taal. Maar daarbij verdedigde ze, volgens de opvattingen van die tijd, de rechten van het Zuidne-

Bezoek van minister Chabert aan de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde in mei 1973.

derlands taalgoed in dit algemeen Nederlands. Ze wilde daarbij het midden houden tussen „neerlandisme” en „particularisme”. Deze houding verklaart verscheidene van haar stellingnamen en initiatieven, o.a. toen ze in 1895 de wens uitdrukte dat de term „Nederlandse Taal” de officiële benaming zou worden om onze taal aan te duiden, en haar afwijzing van het stelsel-Kollewijn wegens het overwegend Noordnederlands karakter van deze hervormingsbeweging en wegens het gevaar van een nieuwe spellingoorlog. Deze houding was er mede de oorzaak van, dat Gezelle in 1896 de vijfjaarlijkse prijs voor Nederlandse letterkunde niet kreeg, vanwege zijn overwegend gewestelijk taalgebruik. Als belangrijkste resultaat van de actie voor de rechten van het Zuidnederlands kan hier worden vermeld dat Gezelle zijn lexicografisch materiaal ten dienste stelde van het Woordenboek der Nederlandsche Taal.

Onder invloed van De Vreese zouden de moderne taalopvattingen in de Academie doordringen. Samen met C. Lecoutere en L. Goemans wist hij te verhinderen dat de Academie zich tegenover de universiteiten zou opstellen door in bepaalde kwesties, als b.v. de beschaafde uitspraak, een verouderd standpunt in te nemen, dat door J. Muyldermans werd verdedigd. De praktische taalzorg zou zich mettertijd situeren in het ruime kader van de belangstelling voor het onderwijs, vooral voor het middelbaar en het lager onderwijs. Met de publicatie van De Vreeses werk over de Gallicismen heeft de Academie grote invloed uitgeoefend op het taalonderwijs. Werkelijke bevoegdheid in onder-

wijstaken heeft ze niet kunnen verkrijgen. Maar ze heeft een rol gespeeld door aan de handelingen van haar Commissie voor Onderwijs een ruimere verspreiding te geven. Verder, door in principiële stellingnamen en in publikaties de pedagogische waarde van het onderwijs in het Nederlands in het licht te stellen en door te ijveren voor een betere taalkennis bij de leerkrachten. Haar wensen zette ze kracht bij door zich tot de bevoegde ministeries te wenden.

Bovendien heeft de Academie de mogelijkheid van een volledig hoger onderwijs in 't Nederlands willen aantonen door aan de wetenschapsmensen die een universitaire vorming hadden gekregen, de gelegenheid te geven om in 't Nederlands te publiceren. Daarbij richtte ze haar aandacht vooral op de sleutelsector der natuurwetenschappen. De opneming van J. Mac Leod als lid moet in dat perspectief worden gezien. Het Vandeven-Hermansfonds bood haar, van 1905 af, de mogelijkheid de groeiende Vlaamse natuur-, geneeskundige en rechtswetenschap te erkennen en aan te moedigen. Op aandringen van Mac Leod stelde ze haar Verslagen en Mededelingen open voor natuurwetenschappelijke publikaties. Dank zij de medewerking van een aantal Vlaamsgezinde wetenschapsmensen, zoals A.J.J. van de Velde, kon ze op dit gebied enkele resultaten voorleggen die op internationaal peil stonden.

Op het terrein van de letterkunde heeft de Academie een leidende rol willen spelen door haar kritiek bij de beoordeling van de van staatswege uitgeschreven prijsvragen voor literatuur. Die rol heeft

ze niet kunnen vervullen doordat haar leden de literaire opvattingen van een vroegere periode handhaafden en vooral de nadruk legden op het nationaal gevoel en de opvoedende waarde. Hierdoor kwam ze tegenover de progressieve literaire wereld te staan. Met de bekroning van Streuvels in 1905 en met zijn toelating als lid in 1907 vond de Academie geleidelijk aansluiting bij de moderne stromingen in de Vlaamse letterkunde.

Na 1900 verwierf de Academie internationale erkenning in de persoon van W. de Vreese. In haar opdracht werkte deze aan zijn *Bibliotheca Neerlandica Manuscripta*, waarmee hij grote waardering oogstte bij filologen en historici in Nederland en Duitsland. Door een reglementsherziening trachtte hij de Academie middelen aan de hand te doen om actiever in te grijpen in het wetenschapsbedrijf. Tegelijkertijd stuurde hij aan op samenwerking met buitenlandse genootschappen, vooral met de Nederlandse. Van de verwezenlijking van deze laatste plannen is echter niets terechtgekomen, ook wegens het voortdurend gebrek aan financiële middelen der Academie. Zo vertoonde de Vlaamse Academie aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog een eigen fysionomie. Opgericht als Academie voor Taal- en Letterkunde evolueerde ze ook in de richting van een academie voor wetenschappen en voor onderwijs, omdat ze wilde beantwoorden aan de behoeften van de V.B. Tot aan de oprichting der overige Vlaamse Academies in 1938 zou ze ernaar streven de Vlaamse wetenschap in haar geheel en de V.B. onderdak te verlenen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog nam het Hof van Beroep, dat uit het Paleis van Justitie verdreven was, zijn intrek in het gebouw der Academie. De Academie zelf staakte haar activiteiten als protest tegen de bezetter. Op 9 februari 1918 sloot het Bestuur der Academie (A. Joos, N. de Pauw en E. Gailliard) zich aan bij de protesten tegen de Raad van Vlaanderen, die uit België aan de Duitse Rijkskanselier werden gericht.

Na de Eerste Wereldoorlog werden de leden uitgesloten die deel hadden uitgemaakt van de Raad van Vlaanderen of die aan de vernederlandste universiteit te Gent hadden gedoceerd. Deze waren: J. Obrie, W. de Vreese, P. Bellefroid, E. van Oye en de briefwisselende leden: H. Haerynck, R. vanden Berghe, E. Fabri en L. Dosfel. De verwijdering van De Vreese betekende een gevoelig verlies, want vóór de oorlog was hij verreweg haar meest bekwame lid en haar schakel met de Nederlandse filologische kringen. Tot de nieuwe leden die hun intrede deden in 1919 behoorden o.a. J. Vercoullie, A. Vermeylen, mgr. Rutten, bisschop van Luik, Virginie Loveling en mej. M.E. Belpaire.

Als Vlaamse Academie bleef de instelling tussen de beide wereldoorlogen aandacht besteden aan de problemen van de Vlaamse taalstrijd. Zo onder meer: de vernederlandsing van het hoger en het middelbaar onderwijs, de toepassing van de taalwetten in het gebied van de taalgrens en in Brussel en de kwestie van de historische tweetaligheid van Vlaanderen. Zo besloot ze op 21 april 1920, op initiatief van prof. De Ceuleneer, aan Kamer en Senaat de wens kenbaar te maken tot vernederlandsing van de Gentse universiteit.

Naarmate de Vlaamse wetenschap zich ontwikkelde en meer geschoolde filologen hun intrede deden

in de Academie, werd haar activiteit meer de weerspiegeling van wat er gebeurde aan de universiteiten. Sedert de Eerste Wereldoorlog werd in de Academie de Middelnederlandse taal- en letterkunde achtereenvolgens vertegenwoordigd door: L. Willems, J. Jacobs, J. van Mierlo, A. van Loey, M. Gysseling, E. Rombauts, S. Axters en P. de Keyser; de Naamkunde door K. de Flou, J. Cuvelier, A. Carnoy, J. van de Wijer, K. Roelandts, O. Leys; de Dialectologie door L. Goe-mans, L. Grootaers, E. Blancquaert, J.L. Pauwels, J. Moors; de Historische en vergelijkende gram-matica en lexicografie door J. Mansion, J. Vercoullie, R. Verdeyen, F. Vanacker; de Literatuurgeschie-denissen der moderne en hedendaagse tijden door M. Sabbe, F. Baur, W. van Eeghem, G. Schmook, J.F. Vanderheyden, J. Aerts, R.F. Lissens, A. Van Els-lander, J. Weisgerber, L. Roose, A. Deprez, P. Hadermann; het Essay en de kunstgeschiedenis door A.H. Cornette, L. van Puyvelde, J. Muls, J. Eeck-hout en L. Monteyne; de Folklore door A. de Cock, R. Foncke, P. de Keyser. De eigenlijke letterkunde werd vertegenwoordigd door o.a. S. Streuvels, A. Vermeylen, H. Teirlinck, F. Timmermans, E. Claes, G. Walschap, M. Gilliams, M. Gijsen, R. Brulez, M. Roelants, A. Demedts, J. Daisne, B. Decorte, A. van Wilderode, Chr. D'haen.

Daarnaast moeten we nog een aantal personen vermelden uit natuurwetenschappen, geneeskunde, rechtswetenschap, geschiedenis en politiek, zoals A.J.J. van de Velde, F. Daels, P. Bellefroid (op-nieuw sedert 1930), F. Prims, F. van Cauwelaert, C. Huysmans en H. de Man. Bij de oprichting der Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschap-pen, Letteren en Schone Kunsten (Koninklijk Besluit van 16 maart 1938) en van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde (Koninklijk Besluit van 7 november 1938) gingen deze leden over naar de nieuwe instellingen. Ze bleven echter het binnenlands erelidmaatschap der Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde behouden. Van toen af beperkte de activiteit der Academie zich tot het eigenlijke domein der taal- en letterkunde. Maar ze bleef openstaan voor de politieke Vlaamse actualiteit. Hiervan getuigt o.a. het feit dat ze zich in 1962 aansloot bij de open brief die door haar leden F. Lateur en H. Teirlinck over de onschendbaarheid der taalgebieden werd gericht tot de eerste minister. Dit naar aanleiding van de aanstaande wetgeving in verband met het vastleggen van de taalgrens.

Behalve de gewone werkzaamheden der Academie kunnen hier nog enkele bijzondere initiatieven worden vermeld. In 1956 publiceerde ze vaste regels voor de uitgave van Middelnederlandse teksten. Besprekingen om de Bibliotheca Neerlandica Manuscripta van Willem de Vreese voort te zetten, leidden tot de publikatie van een inventaris en beschrijving der Middelnederlandse handschrif-ten in Oost-Europa door R. Lievens. Verder verleent de Academie haar medewerking aan het Nationaal Biografisch Woordenboek. Sedert 1947 (Koninklijk Besluit van 31 december) is het be-heer van het Nationaal Fonds voor Letterkunde toevertrouwd aan de Academie, samen met haar Franstalige tegenhangster, de Académie de langue et de littérature françaises.

Tot wetenschappelijke samenwerking met Neder-landse zusterinstellingen is het ook na de Eerste

Wereldoorlog niet gekomen. Wel is het aan het initiatief der Academie te danken, dat in 1936 van Belgische zijde de financiering van het Woordenboek der Nederlandsche Taal is hervat en dat er opnieuw Vlaamse medewerkers aan de redactie werden verbonden. In samenwerking met de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden werd de Bibliotheek der Nederlandse Letterkunde opgezet, waarin sedert 1939 een aantal bekende werken uit de Nederlandse Letterkunde werden uitgegeven. Na de Tweede Wereldoorlog pleegde de Academie, samen met haar Vlaamse zusterinstellingen, overleg met de Koninklijke Nederlandse Akademie om tot onderlinge samenwerking te komen. Dit heeft geleid tot tijdelijke uitwisseling van sprekers en tot de wederzijdse vertegenwoordiging van deze academies op hun vergaderingen.

LITERATUUR: *Verslagen en Mededelingen en Jaarboek van de Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde* (1887-1971); - *Verslagen en Mededelingen en Jaarboek van de Kon. Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* (1972-); - P. Willems, *Geschiedenis der stichting eener Vlaamsche Academie*, in *Verslagen en Mededelingen van de Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde* (1887, p. 285 vlg.); - M. Rooses, *De stichting der Koninklijke Vlaamsche Academie*, in *Nederlandsch Museum*, jg. 1 (1893, p. 5-29); - P. Fredericq, *Schets eener Geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, I (1906, p. 178-193); - *Koninklijke Vlaamsche Academie. Gedenkboek van de feestviering van haar 25-jarig bestaan 1886-1911* (1911); - I. de Vreese en J. van Straelen, *Register van de Bijdragen, Lezingen, Verslagen, enz. verschenen in de Jaarboeken en in de Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Vlaamsche Academie 1887-1926* (1927); - *Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde. Gedenkboek van haar 50-jarig Jubileum 1886-1936* (z.j.); - W. Rombauts, *De Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1886-1914). Haar geschiedenis en haar rol in het Vlaamse cultuurleven* (onuitgegeven dissertatie Kath. Univ. Leuven, 1973).

WOUTER ROMBAUTS